

Offensiv ekonomisk politik

Svenska folket måste sluta med att vara sjukskrivet, sitta på kommunalkontor eller ägna sig åt varvsjobb, skriver handelsminister Staffan Burenstam Linder. Arbetskraft, företagande och kapital måste sättas in i produktivt arbete. Ett sätt att komma åt problemet är att sänka marginalskatterna. Det kan bli politiskt möjligt om man samtidigt genomför en sänkning av bruttoinkomsterna för höginkomsttagarna så att nettoinkomsten blir den samma som före en sådan reform.

Två tusen kronor per person och år lånar Sverige i utlandet för att betala vår överstandard. Bättre mått än så finns inte på vår ekonomiska kris. Men samtidigt som dessa utlandslån kan tjäna som måttstock på krisen är de ett sätt att dölja den. Krisen blir något av ett statistiskt fenomen som dock kommer att drabba oss med förfärande styrka i en framtid om vi inte här och nu tar till krafttag.

Svårigheten ligger framför allt i att den aktiva generationen inte är tillräckligt aktiv i produktivt arbete. Detta har lett till en stagnation samtidigt som vi i stället skulle behöva allt bättre fart på utvecklingen för att betala för dyrare olja och försörja flera pensionärer och ändå ha utrymme för löneavtal som inte bara innehåller inflationsluft.

Det finns självfallet inga enkla vägar att få igång den ekonomiska utvecklingen, men åtgärderna borde vara enklare än det omöjliga att helt svälta oss ur krisen. Vad som fordras är att få fram i produktivt arbete mera resurser i form av arbetskraft, företagande och kapital. Det är en sådan mobilisering som är offensiv politik. Det finns tre källor att ta dessa resurser från:

- a) Helt slumrande resurser aktiveras
- b) Den offentliga sektorn bantas till förmån för utlandskonkurrerande näringar
- c) Näringslivet omstruktureras till den del resurser där bundits i olönsamma verksamheter

Marginalskatterna

Det kommer att vara omöjligt att reaktivera Sverige utan en kraftig sänkning av marginal-

skatterna. De bör i vanliga inkomstlagen ej överstiga 50 %. Vi bör också ha ett tak för marginalskatterna vid säg 65 %.

Nackdelarna med en dramatisk sänkning av taket för marginalskatterna är inte den på det hela taget obetydliga påspädning av köpkraft som den till en början skulle medföra. Svårigheten är i stället att åtgärden leder till skatteminskningar för individuella höginkomsttagare som lätt låter sig attackeras av jämlikhetsskäl. De politiska och sociala argumenten mot en sådan dramatisk marginalskattesänkning gör den ogenomförbar samtidigt som den av ekonomiska skäl är nödvändig.

Det gäller dock att försöka finna en väg ur detta dilemma. Denna väg består i att man samtidigt med marginalskattesänkningen genomför en motsvarande sänkning av bruttointkomsterna. En höginkomsttagare skall få en sådan lönereduktion att den lön som återstår efter skatt är oförändrad efter marginalskattesänkningen.

En sådan reform borde vara genomförbar men den fordrar arbetsmarknadsorganisationernas medverkan. Det är en handlingslinje som borde prövas eftersom den anvisar den enda möjliga vägen ut ur nuvarande omöjliga dilemma mellan det ekonomiskt nödvändiga och det politiskt möjliga. I varje fall är de olika problemen förenade med denna skatteomläggning avsevärt mindre än vad gäller tex den mycket omtalade utgiftsskatten.

Denna marginalskattereform skulle leda till ett ökat arbetskraftsutbud särskilt av högt utbildad arbetskraft. Så tex skulle det allt vanligare systemet med deltid på grund av orimliga skatter minska. Samtidigt skulle en lång rad andra problem bli mera lätthanterliga. Avtals-

rörelserna skulle bli enklare, eftersom det inte skulle behövas så stora bruttointkomstökningar för att det alls skall bli något kvar efter skatt. Skattefusket skulle minska, vilket skulle vara bra för folkmoral och ekonomi och för statens affärer bli genom att skatteadministrationen blev mindre och lagstiftningen rimligare.

Hela debatten om ränteavdragen skulle komma i ett nytt läge. Skatteskillnaderna mellan kontrollerbara och okontrollerbara sparformer skulle minska. Kapital skulle styras från diamanter och slikt över till produktiva investeringar. Hela den ekonomiska processen skulle bli renare. Det är tex sannolikt att en numera allt oftare "kompledig" kirurg föredrar att operera på folk framför att operera på premiemarknaden.

Det är bråttom med dessa åtgärder. Som det nu är ändras medborgarnas mentalitet år från år till mera av skattetänkande. Lägre skattesatser leder inte till omedelbara förändringar i detta. Det kommer att ta tid för staten att "återvinna marknadsandel". Men desto viktigare med snabba åtgärder.

Nödvändiga åtgärder

De skyhöga marginalskatterna är dock inte det enda problemet. För att tillföra nya resurser till den ekonomiska utvecklingen fordras andra åtgärder. Så tex borde det bara möjligt att införa någon form av självrisk i sjukförsäkringen för att få bort nuvarande missbruk. Svårigheten att åstadkomma denna omläggning är att nuvarande förmåner vid korttidsfrånvaro delvis är resultatet inte av lagstiftning utan av fackliga förhandlingar. Nuvarande system har dock faktiskt kommit att innebära en produktivitets-

och därmed lönesänkande överförsäkring skadlig för alla. Det borde därför på fackligt håll finnas ett intresse av att utväxla förmåner om överförsäkring förhindrades. Även andra former av betald frånvaro måste begränsas, eftersom de i dagens läge utgör en överstandard som vi ej har råd med.

Ett annat exempel är delpensionsförmånerna som är överdrivna och svårkontrollerade och behöver justeras. Vidare bör förtidspensionering inte förekomma som någon form av arbetsmarknadspolitik utan endast när den är medicinskt motiverad. Åman-lagarna måste modifieras för att minska arbetslösheten bland ungdomen. Det borde också vara rimligt att justera löneförmånerna inom AMS-politiken så att de inte överstiger lönerna inom vissa branscher. Ett annat krav är att anvisat arbete måste tas och arbetsvägran inte leda till att socialvården träder in där ev arbetslöshetskassorna träder ur.

En resurs ej att förglömma är utbildad arbetskraft. Kvalitetsanspråken genom hela utbildningsväsendet måste skärpas. Skolarbetet måste organiseras så att skolan verkligen blir en arbetsplats. Det är det bästa stället för övrigt att skapa kontakt mellan skola och arbetsliv som knappast kan etableras genom pryveckor och dylikt. Utan ökad teknologisk kompetens kan vi inte bibehålla något försprång. Det är inte MBL som ger oss högre löner utan kompetens.

Begränsa offentliga sektorn

Att aktivera slumrande tillgångar är den första metoden för att tillföra den ekonomiska utvecklingen nya resurser. Nästa källa är att föra re-

surser från den offentliga sektorn till näringslivet. Under den senaste femårsperioden (1975–1979) har den offentliga sektorn ökat sitt antal anställda med drygt 200 000 personer samtidigt som industrin har minskat med drygt 100 000 personer.

Alldeles bortsett från huruvida folk i den offentliga sektorn är "produktiva" eller "improduktiva" – och här finns många missförstånd – så gäller att den offentliga sektorn inte kan öka i sådan omfattning att näringslivet utarmas. Då finns det till sist inte pengar att betala den offentliga verksamheten med eller tillräckligt hög export för att täcka importen med.

Det är där vi nu är. Det är särskilt den kommunala expansionen som måste hejdas. Annars kommer den att hejda sig själv när den blivit så stor att kommunal verksamhet över huvud taget förtvinar i brist på näring. Om det inte går på annat sätt – och de senaste åren visar att det nog inte går på annat sätt – kommer det till sist att bli ofrånkomligt att kommunernas beskattningsrätt och därmed utgiftsmöjligheter begränsas. Kommunerna blir annars sina egna och samhällsekonomins dödgrävare.

Den tredje resurskällan är näringslivet självt till den del resurser där bundits i improduktiva verksamheter. Det fordras en större rörlighet. Tillgångar måste satsas på självbärande sysselsättningar. Huvudexemplet på slöseri utgör varvsindustrin. Det är fel att tro att man "räddar jobb" – den av massmedia och andra så missbrukade rubriken på vissa näringspolitiska insatser – genom olika stödoperationer. I stället tar man kål på jobb i den bemärkelsen att man föröder pengar på verksamheter, som inte

kan räddas in i en framtid, och samtidigt minskar tillgångarna för nya industrier och ny produktion som kan ge hållbar sysselsättning med stigande löner. Detta är inte liktydigt med att alla nu subventionerade näringar lägges ned. I ett rimligare konkurrens- och kostnadsläge – som måste etableras om vi skall kunna få jämvikt i våra betalningar med utlandet – skulle tex tekoindustrin reda sig väl utan nuvarande statsstöd.

Ingemar Stenmark flyttar utomlands av skatteskal. Så har Björn Borg gjort. Och svenskar i gemen synes när de tillfrågas väl förstå varför de gör det. Många andra flyttar utomlands av liknande skäl. Denna åderlätning är allvarlig. Kvantitativt sett är det dock mycket värre med vad vi kan kalla den "inre emigrationen". Med det menar jag den stora mängd människor som dras tillbaka till passivitet eller improduktiv eller svart sysselsättning till följd av skattepolitiska och andra regler. På samma

sätt finns det en "inre kapitlexport" av pengar bort från produktiva användningar över till sådant som är skattemässigt okontrollerbart.

Här finns stora reservoarer som kan mobiliseras och som måste mobiliseras för att under kommande år så långt möjligt undvika upprepade svältkurer under allt mera kaotiska former.

Förutom dessa resurser kommer våra utlandskonkurrerande näringar ej att kunna växa, och växa måste de. Vettiga avtalsuppgörelser och andra åtgärder för att förbättra vår konkurrenskraft måste också till för att resurserna skall inte bara vara tillgängliga utan också sysselsättas i lönande verksamhet. Men det är nödvändigt att inse att inga konkurrensförbättrande åtgärder leder till något om det inte finns expansionsutrymme därför att svenska folket i alltför hög grad är sjukskrivet eller sitter på kommunalkontor eller ägnar sig åt varvsjobb.